

Nevoia unei schimbări

*Scrisoare deschisă adresată domnului
Victor-Viorel Ponta, Primul-ministru al României*

drd. Cristian Botan,
coordonator PublicJob.ro

București
4 octombrie 2012

Stimate domnule prim-ministru,

În data de 21 ianuarie 2009, în prima zi oficială a mandatului de președinte al Statelor Unite ale Americii, Barack Obama a semnat un ordin executiv și două memorandumuri prezidențiale pe care le-a descris ca reprezentând „o nouă eră a deschiderii Guvernului față de cetățeni”. În cuvintele domniei sale, „fiecare instituție publică trebuie să știe că acest Guvern nu este de partea celor care vor să ascundă informațiile, ci de partea celor care doresc să le dezvăluie publicului larg”¹.

În discursul primului-ministru David Cameron din 7 iulie 2011, acesta reafirma convingerea că „primul lucru ce reunește coaliția de guvernare este dorința de a redistribui în mod radical puterea din mâinile guvernului către comunități și cetățeni”, explicând mai departe că „inima acestui demers îl constituie transparentizarea. Informația înseamnă putere întrucât permite cetățenilor să-i tragă la răspundere pe cei aflați la guvernare”².

În cele 53 de pagini ale Programului de Guvernare³ în baza căruia ați primit votul de investitură al Parlamentului României în data de 7 mai 2012, cuvântul „transparentă” apare în 23 de ocazii. Noțiunea de „corupție” este menționată de 11 ori, în timp ce variațiuni ale sintagmei „profesionalism” se întâlnesc în 13 enunțuri. Lista poate fi completată cu variațiuni ale sintagmelor „eficiență” (30 utilizări) și, respectiv, „corectitudine” (13 utilizări). Programul de Guvernare menționează cinci priorități esențiale, ultimele două dintre acestea fiind „depolitizarea administrației publice (doar miniștrii și secretarii de stat vor fi numiți și sprijiniți politic)” și „toleranță zero față de corupție și clientelism”. Totodată, capitolul VI (*Administrație și interne*) al Programului de Guvernare prevede, între altele, următoarele obiective și direcții de acțiune:

Obiectiv 1: Depolitizarea administrației publice – O administrație publică nu poate funcționa eficient fără un corp profesionist de funcționari publici care să acționeze neutru politic și să urmărească interesul public și satisfacerea cerințelor și nevoilor cetățenilor. — Direcții de acțiune: Organizarea transparentă și corectă a concursurilor pentru recrutarea și promovarea în funcțiile publice și în celelalte posturi din administrația publică exclusiv pe bază de competență profesională.

Obiectiv 2: Creșterea performanțelor corpului funcționarilor publici în scopul aplicării legii și al întăririi autorității instituțiilor publice – Atingerea acestui obiectiv implică o creștere a calității corpului funcționarilor publici prin introducerea criteriilor de performanță simultan cu eliminarea presiunilor politice, în special asupra înalților funcționari publici — Direcții de acțiune: Introducerea unor metode moderne de management al resurselor umane începând de la recrutare, selecție, evaluare și promovare; Reformarea sistemului de pregătire profesională pentru funcționarii publici; Reformarea sistemului de evaluare a performanțelor funcționarilor publici; Regândirea sistemului de organizare și desfășurare a concursurilor pentru a asigura transparența și obiectivitatea atât în ceea ce privește accesul în corpul funcționarilor publici cât și avansarea în cadrul acestuia.

În capitolul XVII (*Strategii guvernamentale, transparență și colaborarea cu societatea civilă*) se face referire, între altele, la „transparentizarea contractelor publice” și „declarații lunare de cheltuieli și

¹ A se vedea discursul președintelui Barack Obama din 21 ianuarie 2009 – *A New Standard for Openness*.

² A se vedea discursul primului-ministru David Cameron din 7 iulie 2011 – *PM on Government Transparency*.

³ A se vedea secțiunea „Programul de Guvernare 2012” redat în cadrul paginii oficiale a Guvernului României.

declarațiile lunare de progres ale programelor publice [care] vor fi puse pe un portal online, accesibil publicului în condiții de totală transparență și fără taxă”.

Din rațiuni academice și profesionale am urmărit îndeaproape măsura în care Cabinetul dumneavoastră a acționat în vederea atingerii acestor deziderate. Din nefericire, nu am identificat care au fost demersurile concrete întreprinse de către Guvernul României, în situația în care acestea au existat.

Importanța unui angajament ferm în ceea ce privește transparența activității guvernamentale este esențială pentru controlul și eficiența utilizării resurselor aflate la dispoziția instituțiilor publice, însă angajamentul trebuie să depășească simpla enunțare a unor obiective și direcții în cadrul Programului de Guvernare. Din aceste rațiuni, incapacitatea României de a performa în atragerea fondurilor europene și neridicarea supravegherii Mecanismului de Cooperare și Verificare pot fi apreciate drept consecințe ale lipsei de transparență. Poate că problemele de opacitate ale activității guvernamentale nu au fost generate de către Cabinetul pe care îl conduceți, însă trebuie să conștientizăm că acum mai mult ca oricând este momentul ca România să urmeze exemplul democrațiilor consolidate și să faciliteze din proprie inițiativă accesul cetățenilor la informațiile de interes public, tocmai în acord cu prevederile Programului de Guvernare și cele ale Parteneriatului pentru Guvernare Deschisă (*Open Government Partnership*) la care România a devenit parte în septembrie 2011.

La finele lunii iulie am lansat versiunea finală a portalului **PublicJob.ro**, un spațiu virtual care furnizează informații privind toate posturile vacante de funcționar public din administrația centrală și locală din România, într-un demers de a transparentiza recrutarea și promovarea în sectorul public, precum și de a combate situațiile de favoritism frecvent răspândite în întregul aparat administrativ. În luna septembrie 2012, portalul a înregistrat peste 57.000 vizite și 384.000 afișări (depășind, între altele, pagina oficială a Guvernului României cu peste 140.000 afișări). Numărul abonaților depășește în prezent 8.500.

Prin intermediul acestui portal și, implicit, a monitorizării continue a anunțurilor de posturi vacante de funcționar public am observat, domnule prim-ministru, că pentru concursul de director executiv al Camerei Agricole Județene Iași a fost modificată condiția specifică de studiu în așa fel încât unul dintre candidații anterior respinși să devină acum eligibil pentru concurs și, ulterior, chiar să-l câștige (*paradoxal*, fiind unicul înscris). Am mai observat și că la Sibiu, spre exemplu, pentru un post temporar la Instituția Prefectului, perioada de depunere a dosarelor a fost stabilită la 3 zile în contextul în care legislația prevede un minim de 8. Și, mai mult decât orice, observăm zilnic că prevederea privind obligativitatea ce revine fiecărei autorități și instituții publice de a publica pe pagina proprie de Internet (atunci când aceasta există) anunțurile de posturi vacante este perfect ignorată de majoritatea structurilor statului. De aceea, deși Programul de Guvernare este just prin dezideratele pe care le expune, el rămâne perfect inutil în absența unor acțiuni concrete de transparentizare a activității guvernamentale.

Nevoia unei schimbări a devenit evidentă, domnule prim-ministru. În situația în care paragrafele citate anterior din Programul de Guvernare nu sunt simple perdele de fum, ci Cabinetul dumneavoastră înțelege rolul transparenței în responsabilizarea celor care gestionează resursele publice, vă solicit cordial prin intermediul acestei scrisori deschise să sprijiniți inițiativa pe care am întreprins-o. Concursul participării dumneavoastră este esențial în vederea realizării pe mai departe a scopului proiectului **PublicJob.ro**.

Manifest pe această cale interesul și civismul necesar pentru a stabili un dialog oficial cu dumneavoastră, plecând de la următoarea listă minimală de măsuri urgente pe care le apreciez ca fiind obligatorii pentru combaterea nepotismului și clientelismului în materia recrutărilor în administrația publică:

- instituirea obligativității tuturor entităților finanțate din bani publici (ministere, universități, spitale, școli ș.a.m.d.) de a transmite către Monitorul Oficial toate anunțurile de posturi vacante (de funcționar și personal contractual) cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de termenul limită pentru depunerea dosarelor de înscriere în cadrul procedurii de selecție, concomitent cu transmiterea acelor informații către portalul PublicJob.ro pentru redarea online. Legiferarea unui portal unic de acces în sistemul public ar reprezenta un prim pas către o administrație eficientă, pe modelul Oficiului European pentru Selecția de Personal;
- fiecare candidat la un post finanțat din bani publici va completa odată cu înscrierea în concurs o declarație pe proprie răspundere (cu trimitere către art. 292 Cod penal) prin care va face cunoscută orice relație de rudenie ori raport de afinitate cu persoane deja încadrate în instituția respectivă; concomitent, invalidarea oricărui candidat care ar urma să răspundă ierarhic direct unei rude ori afin;
- crearea unui registru online cuprinzând datele de identificare ale tuturor funcționarilor publici și personalului contractual, prin întrebuintarea informațiilor gestionate de către Agenția Națională a Funcționarilor Publici, Agenția Națională de Integritate ș.a. Profilul fiecărui angajat va include numele complet, data angajării, salariul obținut, instituția și compartimentul în care își desfășoară activitatea. Pentru aceasta, există exemple de succes în majoritatea statelor federate ale Statelor Unite ale Americii;
- subiectele de concurs aferente probei scrise să acopere abilități și competențe logice și numerice, urmând modelul concursurilor pentru funcționarii instituțiilor europene, încetându-se practica actuală ce permite fraudarea prin divulgarea subiectelor; subiectele ar urma să fie gestionate în mod centralizat de către Agenția Națională a Funcționarilor Publici și vor fi transmise electronic către instituția care recrutează cu 15 minute înainte de ora stabilită pentru desfășurarea probei scrise; totodată, baremul de corectare va fi transmis instituției numai după expirarea intervalului de timp stabilit pentru proba scrisă;

Punctele de mai sus privesc recrutarea în posturile vacante din sectorul public, însă nu rezolvă problema generică a lipsei mecanismelor de responsabilizare a celor care populează acest sector. În situația în care veți da curs propunerilor formulate, vă pot evidenția multe ale modalității suplimentare prin intermediul cărora putem implementa și în România *un nou standard de transparență* față de cetățeni, plecând de la exemple care și-au dovedit deja succesul în alte state. Vă pot asigura, domnule prim-ministru, de întregul meu sprijin în vederea atingerii celor exprimate în cuprinsul acestei scrisori, însă mai departe este nevoie de interesul și implicarea dumneavoastră de a produce o schimbare.

Vă rog să agreeți expresia înaltei mele considerații.

București,
4 octombrie 2012

drd. Cristian Botan

Cristian Botan

coordonator PublicJob.ro
cristian.botan@publicjob.ro